

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

Філософський факультет

Кафедра релігієзнавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заст. декана
філософського факультету
Дмитро НЕЛІПА

«31» 08 2021 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСЛАМ ЯК СВІТОВА РЕЛІГІЯ**

для студентів

галузь знань
спеціальність
освітній рівень
освітня програма
спеціалізація
вид дисципліни

03 Гуманітарні науки
031 Релігієзнавство
перший (бакалаврський)
Релігієзнавство
-
обов'язкова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	<u>2021/2022</u>
Семестр	<u>VII</u>
Кількість кредитів ECTS	<u>3</u>
Мова викладання, навчання та оцінювання	<u>українська</u>
Форма заключного контролю	<u>іспит</u>

Викладачі: Шавріна Ірина Валентинівна, кандидат філософських наук, доцент

Пролонговано: на 2022/2023 н.р. Шавріна І.В. «31» 08 2022 р.

на 20 /20 н.р. () « » 20 р.

КИЇВ – 2021

Розробники: Шавріна Ірина Валентинівна, кандидат філософських наук, доцент

Затверджено

« 26 » серпня 2021 р.

Зав. кафедри релігієзнавства

(Євген ХАРЬКОВИЦЕНКО)

Протокол №1 від « 26 » серпня 2021 р.

Схвалено науково - методичною комісією філософського факультету

Протокол від «31» серпня 2021 року №2

Голова науково-методичної комісії (Ірина МАСЛІКОВА)

« 31 » серпня 2021 року

Затверджено на 2022-2023рр. Лр №2 від 31.08.2022р.

Маслікова І.І.

ВСТУП

1. Мета дисципліни – сформувати цілісне уявлення студентів про іслам, історичні передумови виникнення, основні етапи становлення, про особливості ісламу як світової релігії та соціокультурного явища, сучасні проблеми мусульманства, специфіку та тенденції сьогодення.

2. Вимоги до вибору навчальної дисципліни:

1. До початку вивчення цього курсу студенти мають **знати** основні поняття з філософії, етики, естетики та культурології. Володіти філософським категоріальним апаратом; мати уявлення про основні особливості догматики і культу світових релігій, їх історичну еволюцію та сучасний стан.

2. **Вміти** збирати та інтерпретувати інформацію щодо феноменів та явищ культури, релігійних процесів та подій; застосовувати основні терміни, категорії з релігієзнавства в аналізі світоглядних проблем і соціально-культурних явищ та процесів; оперувати об'єктивними знаннями з історії та історії культури.

3. **Володіти елементарними навичками** наукового дослідження та управління інформацією; критичного ставлення та прогнозування стосовно релігійних, політичних, економічних подій та явищ; використання іншомовних фахових інформативних джерел.

3. Анотація навчальної дисципліни: дисципліна *«Іслам як світова релігія»* знайомить студентів з історією становлення та формування ісламу як релігійної системи арабів і перетворення її на світову релігію, формування Священного Писання та Священного Передання мусульман, унаочнення процесу догматичного оформлення ісламсько-правової доктрини та релігійно-філософської думки загалом. Програмний лекційний курс зосереджений на витлумаченні основних чинників поділу єдиної ісламської общини на різні релігійно-політичні напрями, угруповання та секти, аналізі ідейно-релігійних і соціально-політичних відмінностей між ними. Дається загальне теоретичне уявлення про основні положення догматики, обрядності, особливості правової системи ісламу. Детально аналізується діяльність мусульманських громад в Україні з виокремленням загальних особливостей, специфіки реагування на соціально-політичні виклики суспільства.

4. Завдання (навчальні цілі) – надати студентам цілісну систему знань з питань становлення та розвитку ісламу, взаємодії давньої політеїстичної культури в Аравії з іудаїзмом та християнством як факторів виникнення нової релігії; виявити механізми та специфіку проникнення ісламу в інші етноконфесійні традиції; надати можливості студентам самостійно тлумачити та узагальнювати положення про культуротворчу роль ісламської віроповчальної системи, про проблеми єдності та багатоманітності традиційної мусульманської культури. В результаті навчання студенти мають продемонструвати масив теоретичних знань, але й засвоїти та використовувати ці знання у своїх самостійних дослідженнях.

Дисципліна спрямована на формування наступних програмних компетентностей:

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 5. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ФК 2. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

ФК 3. Здатність застосовувати багатоманіття методологій релігієзнавства при вивченні феномену релігії.

ФК 4. Здатність критично осмислювати основні поняття, теорії та методи релігієзнавства, ідеї та висновки релігієзнавчих праць.

ФК 6. Здатність використовувати у професійній діяльності системні знання про основні періоди розвитку релігій світу, типологію та історичні форми релігійних традицій.

ФК 7. Здатність застосовувати знання про основні форми та тенденції виникнення нових релігійних віровчень, рухів та організацій для розв'язання складних спеціалізованих задач і практичних проблем релігієзнавства.

ФК 8. Здатність виявляти сучасні тенденції співіснування різних релігій і конфесій в умовах глобалізації та міжкультурного діалогу.

5. Результати навчання:

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація 4. автономність та відповідальність)		Методи викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
	Знати:			
1.1	основні причини виникнення ісламу як результату соціально-економічної та духовної кризи арабського суспільства VI-VII століть	Лекції, семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, письмова контрольна робота, комплексний аналіз, іспит	10
1.2	основні положення догматики, обрядності ісламу	Лекції, семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, комплексний аналіз, іспит	10
1.3	особливості правової системи	Лекції, семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, письмова контрольна робота, іспит	10
1.4	механізми та специфіку проникнення ісламу в інші етноконфесійні традиції	Лекції, семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, письмовий аналіз, письмова контрольна робота, іспит	10
	Вміти:			
2.1	демонструвати знання з історії ісламу	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, письмова контрольна робота, комплексний аналіз, іспит	10
2.2	володіти професійною лексикою, понятійним апаратом ісламознавчих досліджень, бути готовим до участі в наукових дискусіях на професійні теми	Лекції, семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, іспит	15
2.3	володіти інформацією про основні особливості матеріальної і духовної культури ісламу, розумінням ролі	Лекції, семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, письмова	10

	ісламу в становленні і функціонуванні громадських інститутів, умінням враховувати в практичній і дослідницькій діяльності специфіку, яка характерна для мусульман		контрольна робота, іспит	
2.4	здійснювати пошук, систематизацію та інтерпретацію додаткової інформації, необхідної для вивчення проблематики курсу	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії	10
	комунікація:			
3.1	презентувати результати здійсненої самостійної роботи у вигляді доповідей, повідомлень, есе, презентацій	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, письмовий аналіз	5
3.2	формулювати і аргументувати власну думку в ході дискусії з проблем історії релігій і їх сучасної суспільної ролі; вести полеміку стосовно даних питань на основі володіння категоріально-поняттєвим апаратом курсу.	Семінари	Дискусії	5
	автономність та відповідальність:			
4.1	самостійно шукати та критично опрацьовувати літературу стосовно питань курсу	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, письмовий аналіз	5

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни	1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	3.2	4.1
	Програмні результати навчання										
ПРН 3. Мати навички застосування предметних знань з релігієзнавства з метою аналізу актуальних суспільних проблем.	+	+			+			+	+	+	+
ПРН 6. Характеризувати основні етапи історії релігій світу, особливості історичної типології релігійних уявлень.	+	+	+	+	+	+	+				
ПРН 7. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти, пов'язані з розвитком релігій та конфесій, використовувати їх для розв'язання складних завдань у спеціалізованих сферах професійної діяльності.	+	+		+			+	+	+	+	+
ПРН 9. Використовувати інформаційні технології для виявлення сучасних тенденцій співіснування релігій та конфесій в умовах глобалізації та міжкультурного діалогу.			+	+		+		+		+	+
ПРН 12. Презентувати власний погляд у відкритих дискусіях з релігієзнавчої проблематики.	+				+	+		+	+	+	+
ПРН 14. Мати навички виконання наукових досліджень у					+	+		+	+	+	

При простому розрахунку отримуємо:

	Семестрова кількість балів	Іспит	Підсумкова оцінка з дисципліни
<i>Мінімум</i>	36	24	60
Максимум	60	40	100

7.2 Організація оцінювання:

Семестрова робота		Семестрова кількість балів	
		Min – 36 бали	Max – 60 балів
Аудиторна робота: усна доповідь на семінарі, доповнення, участь в дискусіях	До тем 1-11: протягом семестру. У разі відсутності студента на занятті, теми необхідно відпрацювати в письмовому вигляді	«3» x 7 = 21	«5» x 7 = 35
Самостійна робота	До теми 6: письмовий аналіз мусульманського обряду (за вибором студента) (Додаток самостійної роботи студента) кінець жовтня	«12» x 1 = 12	«20» x 1 = 20
	До тем 5,7: комплексний аналіз релігійно-правової школи ісламу (за вибором студента) (Додаток самостійної роботи студента) кінець листопада	«12» x 1 = 12	«20» x 1 = 20
Контрольна робота	До теми 10	«15» x 1 = 15	«25» x 1 = 25
Загальна семестрова оцінка без урахування коефіцієнту		60	100
Загальна семестрова оцінка з урахуванням коефіцієнту 0,6		«60» x 0,6 = 36	«100» x 0,6 = 60

Критерії оцінювання:

1. Аудиторна робота:

Усна доповідь

5 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, використовуючи обов'язкову та додаткову літературу

4 бали - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває

зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу. Допускаються несуттєві неточності

3 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, не спирається на необхідну навчальну літературу, Має у відповіді суттєві неточності

2 бали – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки у відповіді

Доповнення / участь в дискусіях

3 бали – доповнення змістовне, ґрунтовне, конструктивно доповнює обговорення теми,

2 бали – доповнення змістовне

1 бал – доповнення містить інформацію, що суттєво не розширює дискусію

2. Самостійна робота (письмовий аналіз; комплексний аналіз (за вибором студента)):

20-16 балів студент у повному обсязі володіє матеріалом, вільно та аргументовано його презентує, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість здійсненого дослідження

15-12 балів - студент у достатньому обсязі володіє матеріалом, вільно його презентує, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність проведеного дослідження. Допускаються несуттєві неточності

11-0 балів - в цілому володіє матеріалом, але фрагментарно та поверхово його презентує, не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань. Робота містить суттєві помилки.

3. Контрольна робота:

25-21 балів студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність письмової роботи

20-16 балів - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність письмової роботи. Допускаються несуттєві неточності

15-11 балів - в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань, не спирається на необхідну навчальну літературу, робота містить суттєві неточності

10-0 балів - не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки в роботі. Демонструє не самостійність у виконанні завдань

4. Кожне питання в екзаменаційній роботі (в білеті 2 питання):

20-16 балів студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність письмової роботи

15-11 балів - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність письмової роботи. Допускаються несуттєві неточності

10-6 балів - в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань, не спирається на необхідну навчальну літературу, робота містить суттєві неточності

5-0 балів - не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки в роботі. Демонструє не самостійність у виконанні завдань

7.3 Шкала відповідності:

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

**СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ**

№ п/п	Назва лекції	Кількість годин		
		Лекції	Семінари	Самостійна робота
<i>Частина 1.</i>				
1	Тема 1. Історичні передумови виникнення ісламу.	2	1	2
2	Тема 2. Духовно-політичні розбіжності в ранньому ісламі	4	1	2
3	Тема 3. Коран і Сунна	2	1	2
4	Тема 4. Основні положення мусульманської догматики	2	2	2
5	Тема 5. Загальна характеристика мусульманського права	4	2	2
6	Тема 6. Культова практика ісламу	2		2
7	Індивідуальна самостійна робота: письмовий аналіз мусульманського обряду (за вибором студента)			12
<i>Частина 2.</i>				
8	Тема 7. Традиційна система освіти в мусульманському світі та її інститути	2	1	2
9	Тема 8. Ісламська есхатологія	2	1	2
10	Тема 9. Іслам і політика	4	2	2
11	Тема 10. Іслам в країнах ЄС	2	1	2
12	Тема 11. Іслам в Україні	2	2	2
13	Індивідуальна самостійна робота: комплексний аналіз релігійно-правової школи ісламу (за вибором студента)			12
	<i>контрольна робота</i>	2		
	ВСЬОГО	30	14	46

Загальний обсяг **90 год.**, в тому числі:

Лекцій – **30 год.**

Семінари – **14 год.**

Самостійна робота – **46 год.**

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна: (Базова)

1. Ісмагілов С.В., Якубович М.М. Ісломознавство: навчальний посібник. – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2018.
2. Лубська М.В., Лубський В.І. Мусульманське право в ісламській традиції: історико-релігієзнавчий аналіз. – Черкаси: Брама, 2004.
3. Лубська М.В. Мусульманське право: релігієзнавчо-правовий контекст. – К.: Вид-во Київського фітосоціологічного центру, 2006.
4. Лубська М.В., Кондратьєва І.В., Шавріна І.В. та ін. Іслам в запитаннях і відповідях: Навч. посібник. – К.: Київськ. нац ун-т імені Тараса Шевченка, 2006.
5. Якубович М. Іслам в Україні: історія і сучасність. – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016.

Додаткова:

1. Брильов Д. Історія ісламу в Україні // Мусульманська спільнота України: інституціоналізація і розвиток. – Вінниця, 2016.
2. Кирюшко М. Партія «Хізб ут-Тахрір» – нове регіональне релігійно-політичне явище в Україні // Наукові записки [Інституту політичних і етно-національних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України], 2009. Вип. 44. С. 371-379.
3. Кривоносов О. Іслам як політична та етична доктрина. – Освіта регіону. – 2011. – № 1. – С. 95–99.
4. Латигіна Н.А. Іслам: шлях крізь століття : монографія /Н.А. Латигіна. – Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016.
5. Мохаммад Хашім Камалі. Тадждід, іслях та цивілізаційне оновлення в ісламі. – Острог, Міжнародний Інститут Ісламської Думки, 2020.
6. Соломія Вівчар. Українські просвітителі та Іслам. – Ічня: ПП «Формат», 2020 .
7. Шестопалець Д. В. Іслам як соціальний феномен: до питання функціональності. – К.: Східознавство, 2015. – № 70. – С. 184-192.
8. Хартія мусульман України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://islam.in.ua/ua/suspilstvo/hartiya-musulman-ukrayiny>
9. Ісламське право // Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. / О.В.Петришин (відп. ред.) та ін. – 2017. – Т. 3: Загальна теорія права.
10. Мусульманське право: сутність, джерела, структура : монографія / М. Лубська. – К.: Академвидав, 2009.